

درس خارج فقه حضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی غسل الجنابة

تاریخ: ۲ دی ۱۳۹۹

موضوع جزئی: موجبات جنابت - جماع

مصادف با: ۷ جمادی اول ۱۴۴۲

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

جلسه: ۵۱

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در حکم وطی در دُبر پسرپچه بود، عرض شد که در رابطه با وطی در دُبر پسرپچه، دو نظر مطرح شده است؛ نظر اول از طرف مشهور مطرح شده است و آن، اینکه به نظر مشهور، وطی در دُبر پسرپچه همان حکم وطی با زن را دارد، یعنی موجب جنابت و وجوب غسل می شود. نظر دوم، از طرف مرحوم محقق (ره) مطرح شده است. ایشان در کتاب معتبر عدم تحقق جنابت و وجوب غسل از طریق وطی در دُبر پسرپچه را قائل شده است و در کتاب شرایع نسبت به تحقق جنابت از راه وطی با پسرپچه تردید کرده است.

بررسی ادله قول اول (نظر مشهور)

قائلین به تحقق جنابت از راه وطی در دُبر پسرپچه، برای قول خود به اجماع و روایات استناد کرده اند، لکن به نظر مرحوم آیت الله خوئی (ره) این ادله وافی به مقصود نیستند.^۱

اشکال اجماع: مشکل اجماع این است که اجماع مذکور، منقول است و اجماع منقول معتبر نیست، بنابراین، اجماع نمی تواند دلیل بر تحقق جنابت به وسیله وطی با پسرپچه باشد.

اشکال وارده بر دو روایت صحیح زرار و حلبی: اما استناد به دو روایتی که از باب ملازمه بین وجوب حدّ و وجوب غسل، به تحقق جنابت و وجوب غسل از طریق وطی در دُبر پسرپچه حکم کرده بودند نیز تمام نیست چون این روایات ناظر به این نیستند که اگر حدّ واجب باشد غسل نیز واجب می شود، یعنی تلازم به این نحو که هر جا حدّ واجب باشد الزاماً غسل نیز واجب باشد، وجود ندارد زیرا وجوب حدّ، اسباب متعددی دارد که غسل در آنها واجب نیست، مثل اینکه قذف زن موجب وجود حدّ می شود ولی موجب وجوب غسل نمی شود، علاوه بر این، گفته می شود که دو روایتی که مطرح شدند (صحیح زرار و صحیح حلبی) که در این دو روایت آمده بود که چون حدّ لازم می آید، پس غسل نیز لازم می آید، موضوع وجوب غسل و وجوب حدّ، خصوص وطی زن است، بنابراین در وطی زن بین وجوب حدّ و وجوب غسل تلازم وجود دارد و لذا به صورت مطلق، بین وجوب حدّ و وجوب غسل تلازم نیست تا گفته شود که پس در رابطه با وطی پسرپچه نیز چون حدّ واجب است پس غسل نیز واجب می شود.

اشکال اطلاق اخبار ایلاج و ادخال: اما استدلال به اطلاق اخبار [که بر این دلالت داشتند که غسل با ادخال و ایلاج واجب می شوند و در نتیجه، در هر موردی که عنوان ادخال و ایلاج محقق شود، غسل نیز واجب می شود و در وطی با پسرپچه نیز ادخال، صدق می کند، بنابراین غسل نیز واجب می شود] نیز تمام نیست زیرا این روایات در مقام بیان کمّیت یا کیفیت موجب جنابت وارده شده اند

۱. سید ابوالقاسم، موسوی خوئی، موسوعة الإمام الخوئی، ج ۶، ص ۲۶۴.

و بر این دلالت دارند که جنابت با مطلق اذخال، محقق می‌شود و اذخال در اینجا در مقابل تفخیز است، یعنی اگر تفخیز صورت گیرد و انزالی در کار نباشد، جنابت محقق نمی‌شود، ولی اگر اذخال صورت گیرد، جنابت محقق می‌شود، هر چند که انزالی صورت نگیرد لذا از این روایات استفاده نمی‌شود که متعلق اذخال، اعم از زن و پسر بچه است، یعنی این روایات به متعلق اذخال اشاره‌ای ندارند تا گفته شود که از این حیث مطلق‌اند و علاوه بر وطی در دُبر زن، وطی در دُبر پسر بچه را نیز شامل می‌شوند، بلکه این روایات در مقام بیان کمیت یا کیفیت موجب جنابت می‌باشند و بر این دلالت دارند که مطلق اذخال، موجب جنابت است، هر چند انزالی نباشد، ولی تفخیز موجب جنابت نمی‌شود مگر اینکه انزال صورت گیرد که در این صورت وجوب غسل به خاطر انزال خواهد بود و به خاطر تفخیز نخواهد بود. بنابراین، استناد به اطلاق روایات اذخال و ایلاج نیز تمام نیست.

اشکال صحیحہ محمد بن یعقوب: استناد به روایت صحیحہ محمد بن یعقوب نیز تمام نیست، زیرا جنابتی که با غسل با آب دنیا رفع نمی‌شود، جنابت مصطلح خارجی که احکامی از جمله وجوب غسل، حرمت توقف در مساجد و امثال آن بر آن مترتب می‌شوند، نیست زیرا جنابت مصطلح با غسل برطرف می‌شود و شخص می‌تواند، اعمالی را که متوقف بر طهارت است بعد از غسل انجام بدهد. پس مراد از جنابتی که با آب دنیا برطرف نمی‌شود، جنابت واقعی است و جنابت مصطلح نیست زیرا جنابت مصطلح با غسل برطرف می‌شود. پس انصاف این است که گفته شود دلیلی بر وجوب غسل با وطی در دُبر پسر بچه نیست و به همین خاطر، مرحوم محقق (ره) در کتاب معتبر، عدم تحقق جنابت و وجوب غسل از طریق وطی در دُبر پسر بچه را قائل شده است. پس چاره‌ای جز حکم به احتیاط و جمع بین احتمالات نیست، مثلاً اگر شخص قبل از وطی با پسر بچه، متطهر بوده است، پس از وطی، از باب احتیاط غسل کند و اگر قبل از وطی با پسر بچه، محدث به حدثی بوده است، بعد از وطی از باب احتیاط بین وضو و غسل جمع کند.

مرحوم سید (ره) در ادامه نوشته است: «من غیر فرق بین الواطی و الموطوء»^۱.

به نظر مرحوم سید (ره) در تحقق جنابت به وسیله جماع، فرقی بین وطی کننده و وطی شده نیست، یعنی با جماع و دخول، هم وطی کننده و هم وطی شده، جنب می‌شوند و غسل جنابت بر هر دو واجب می‌شود. دلیل حکم مذکور، ارتکاز عرفی است، یعنی جنابت امر واحدی است و نسبت آن به وطی کننده و وطی شده به حسب ارتکاز عرفی مساوی است.

مرحوم سید (ره) در ادامه فرموده است: «و الرجل و المرأة و الصغیر و الکبیر و الحی و المیت و الاختیار و الاضطرار فی النوم أو اليقظة»^۲.

به نظر مرحوم سید (ره) در تحقق جنابت از راه جماع فرقی بین زن و مرد نیست و زنان را نیز شامل می‌شود، همچنین فرقی نمی‌کند که آن شخص کوچک باشد یا بزرگ باشد و فرقی نمی‌کند که زنده باشد یا مرده باشد.

از اطلاق بعضی از اخبار استفاده می‌شود که بین کوچک و بزرگ بودن شخص تفاوتی نیست که روایت ذیل از آن جمله است:

۱. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۷۹.

۲. همان.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى؛ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ (ع) عَنِ الرَّجُلِ يُصِيبُ الْجَارِيَةَ الْبَكْرَ لَا يُفْضِي إِلَيْهَا وَلَا يُنْزِلُ عَلَيْهَا؛ أَعَلَيْهَا غُسْلٌ؟ وَإِنْ كَانَتْ لَيْسَتْ بِبَكْرٍ ثُمَّ أَصَابَهَا وَلَمْ يُفْضِ إِلَيْهَا أَعَلَيْهَا غُسْلٌ؟ قَالَ: «إِذَا وَقَعَ الْخِتَانُ عَلَى الْخِتَانِ فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ الْبَكْرُ وَغَيْرُ الْبَكْرِ»^۱.
در این روایت مسأله بکر مطرح شده است و بکر، هم بالغ و هم غیر بالغ را شامل می‌شود لذا تحقق جنابت از راه جماع، هم صغیر و هم کبیر را شامل می‌شود.

دلیل اینکه در تحقق جنابت از راه جماع، بین زنده و مرده بودن شخص، تفاوتی نیست، این است که عنوان رجل یا مرأه بر میت نیز صدق می‌کند، بنابراین، اگر کسی با زن مرده یا مرد مرده‌ای مجامعت کند، جنابت محقق می‌شود، هرچند که مرأه به حسب عقل به زنده اختصاص دارد چون میت، جماد است لذا نیازی به استصحاب که از طرف بعضی مطرح شده است^۲، نیست تا گفته شود که استصحاب مورد نظر، استصحاب تعلیقی است و معتبر نیست.

«الحمد لله رب العالمين»

۱. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲، کتاب الطهارة، ابواب الجنابة، باب ۶، ص ۱۸۳، ح ۳.

۲. محمدحسن، نجفی، جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام، ج ۳، ص ۲۷.